

Wolne Miasto Gdańsk.

Memorjał

przyjęty przez Radę Ligi Narodów.

Według artykułu 103 Traktatu Pokojowego z Niemcami, podpisanego w Wersalu 28 Czerwca 1919 r. Liga Narodów zamianuje Wysokiego Komisarza z siedzibą w Gdańsku. Niniejszy memorjał uwzględnia niektóre kwestje, związane z tą nominacją.

Według artykułu 100 Traktatu Pokojowego Niemcy zrzekają się na rzecz głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych ze wszystkich praw i tytułów na obszarach delimitowanych w artykule powyższym /~~z~~ miasto i okręg Gdańska/.

W myśl artykułu 102 wspomnianego traktatu Główne mocarstwa Sprzymierzone i Stowarzyszone zobowiązują się ~~zakamować~~ ukonstytuować miasto Gdańsk~~ę~~ włącznie obazarów przewidzianych w artykule 100, jako wolne miasto. Będzie ono oddane pod ochronę Związku Narodów.

Artykuł 103 Traktatu Pokojowego brzmi:

" Konstytucja wolnego miasta Gdańska opracowana zostanie w porozumieniu z Komisarzem Naczelnym Związku Narodów przez prawidłowo wyznaczonych przedstawicieli wolnego miasta Gdańska. Znajdować się ona będzie pod gwarancją Związku Narodów.

Komisarz Naczelnny orzekać będzie ^wPierwszej Instancji w wszystkich sporach, które mogłyby wyniknąć pomiędzy Polską a wolnem miastem z powodu niniejszego Traktatu lub porozumień i układów dodatkowych.

Komisarz Naczelnny będzie miał siedzibę w Gdańsku."

Funkcje Komisarza Naczelnego są następujące:

1/. Porozumieć się z prawidłowo wyznaczonymi przedstawicielami wolnego miasta w sprawie konstytucji. W tym celu musi się zapewnić, że powyżsi reprezentanci są prawidłowo wyznaczeni. Traktat Pokojowy nie daje wytycznych dla wyznaczenia tych przedstawicieli; jest to rzeczą Naczelnego Komisarza, przestawić w jaknajkrótszym czasie ~~przez~~ wnioszek Radzie Związków Narodów.

Rozumie się, że celem zapewnienia pracy tak ważnej, jaką jest wypracowanie powyższej konstytucji, Komisarz Naczelny winien czuwać nad tem, ażeby wybór przedstawicieli wolnego miasta odbywał się na jaknajszerszej i demokratycznej podstawie.

2/. Orzeczenie pierwszej Instancji we wszystkich sporach, które mogłyby wyniknąć pomiędzy Polską, a Wolnem Miastem z powodu niniejszego Traktatu lub porozumień i układów dodatkowych.

3/. Przedłożenie raportu za pośrednictwem Sekretarza Generalnego raportu Radzie Związku Narodów o wszystkich sprawach, podlegających jego jurysdykcji w charakterze Naczelnego Komisarza. Traktat Pokojowy przemiłuje tę kwestję, jednakowoż ~~xxxxxxx~~ Rada musi być powiadomiona o wszystkich bieżących wydarzeniach.

Komisarz Naczelny stosuje się do instrukcji, które będą dodatkowo wydane przez Związek Narodów i jest przed nim odpowiedzialny.

Traktat Pokojowy orzeka, że konstytucja Wolnego Miasta będzie się znajdowała pod gwarancją Związku Narodów, z czego wynika, że Związek winien przejrzeć i zatwierdzić jej artykuły. Byłoby zatem wskazaniem, ażeby Komisarz Naczelny przedłożył tekst konstytucji Radzie, przed zatwierdzeniem urzędowem, celem zbadania. Z tego powodu zaproponuje on przedstawicielom Wolnego Miasta włączenie do konstytucji klauzuli, któraby wyraźnie orzekała, że zgoda Związku Narodów musi być uzyskana dla wszelkich dodatkowych modyfikacji.

Kwestje, które zachodzą z powodu wypracowania konstytucji Wolnego Miasta mogą mieć niejaki związek z konwencją między Rządem polskim, a Wolnem Miastem, konwencją, której brzmienie zobowiązuje się ułożyć według artykułu 104 Traktatu Pokojowego Główne mocarstwa Sprzymierzone Stowarzyszone. Wobec tego Naczelny Komisarz Związku Narodów będzie w stanie orzekać w sporach między Polską a Wolnem Miastem, ponieważ jest lepiej zaznajomiony z powyższą konwencją.

Aż do czasu uchwalenia konstytucji Wolnego Miasta, powierza się Zarząd Miasta i okręg Gdańska Sir Reginald Tower'owi, który w charakterze przedstawiciela Głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych, jest upoważniony do przewodniczenia w pracach, dotyczących konwencji, przewidzianej w artykule 104. Byłoby wskazaniem, ażeby Rada Związku Narodów powierzyła Sir Reginald Tower'owi funkcje Naczelnego Komisarza, określone w artykule 103. Traktatu, pozostawiając jemu troskę^{nad} wszystkimi pracami, rozpoczętymi w charakterze przedstawiciela Głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych.

Jeżeliby to załatwienie było dopuszczone, Sir Reginald Tower miałby równocześnie powierzone dwie funkcje:

Według pierwszej jest on już przedstawicielem Głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych, według drugiej staje się mandatarjuszem Ligi Narodów.

W interesie Wolnego Miasta Gdańska byłoby wskazaniem uwzględnić dwoistość tych funkcji i powierzyć^{ie} Sir Reginald Tower'owi aż do chwili, kiedy nowa konstytucja będzie zatwierdzona i postawiona pod gwarancję Związku Narodów. Naturalnie Rada Związku Narodów miałaby prawo w każdej chwili przyjąć nowe rozstrzygnięcie, które byłoby spowodowane doświadczeniem.

Traktat Pokoju nie daje żadnych wskazówek co do utrzymania Wysokiego Komisarza lub co do innych wydatków, wpływających z pełnienia jego funkcji.

Jest proponowane, ażeby wydatki spowodowane nominacją, na czas przewidziany, administratora Głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych na stanowisku Wysokiego Komisarza Związku Narodów ~~były~~ przypadły na budżet miasta Gdańska. Możliwem jest, że ta nominacja pociągnie za sobą mało dodatkowych wydatków. Nowe funkcje administratora będą jednak mogły stwarzyć potrzebę przydzielenia do jego rozporządzenia pewnej ilości doradców technicznych.

Za zgodności z tłumaczenia:
Mieczysław

